

مکتب ادبیات

پیر گلزار

یادنامه استاد فقید دکتر رشید علی‌موسی

به خواستاری: رحمت‌شوق مهر
احمد گلی

به اهتمام: محمد طاهری خسروشاهی

سرشناسه: طاهری خسروشاهی، محمد، ۱۳۵۷ -
عنوان و نام پدیدآور: یادنامه استاد فقید دکتر رشید عیوضی / به اهتمام محمد طاهری خسروشاهی؛ به خواستاری رحمان مشتاق مهر، احمد گلی.

مشخصات نشر: قم: ادبیات، ۱۳۹۵.

مشخصات ظاهری: ۱۱۸۳ ص.

شابک: ۹۶۰۰۰۰۰۹۶۶۱۲-۲-۰۰: ۹۷۸-۶۰۰-۹۶۶۱۲-۲-۰۰

وضعیت فهرست نویسی: قیفا

یادداشت: کتابنامه.

موضوع: عیوضی، رشید -- یادنامه‌ها

موضوع: نویسندگان ایرانی -- قرن ۱۴

موضوع: مقاله‌های فارسی -- قرن ۱۴ -- مجموعه‌ها

رده بندی کنگره: ۹۱۳۹۵ ی ۹۸ الف PIR ۸۳۵۲

رده بندی دیویی: ۸۲۶۸ / ۸۱

شماره ثبت: ۴۴۴۴۱۶۰؛ ایشناسی ملی:

نشر ادبیات

پیرگلرنگ

یادنامه استاد فقید دکتر رشید عیوضی
به اهتمام: محمد طاهری خسروشاهی

ناشر: نشر ادبیات
وایسته به کتابخانه تخصصی ادبیات
امور هنری: استودیو "دفتر مرکزی"
نوبت و تاریخ چاپ: اول، پاییم ۹۵
شمارگان: ۵۰۰ نسخه؛ قیمت: ۹۶۰۰۰ تومان
چاپخانه: مؤسسه بوستان کتاب ۵-۱۱۴۴۶۶۱۱-۳۶۶۶-۲۵
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۶۶۱۲-۲-۰۰

حق چاپ و انتشار مخصوص و محفوظ نشر ادبیات است.
نشر الکترونیکی اثر بدون کسب اجازه کتبی از نشر ادبیات ممنوع است.

قم، خیابان دورشهر، خیابان سمیه، پلاک ۱۵
کتابخانه تخصصی ادبیات
کدپستی: ۳۷۱۵۸ / ۱۵۹۳۱
تلفن و نمابر: ۰۲۵-۳۷۷۳۲۰۱۴-۱۵
www.literaturelib.com
info@literaturelib.com

فهرست

- ۱۱ مقدمه / رحمان مشتاق مهر - احمد کی
- ۱۵ یادداشتی درباره استاد و این یادنامه / محمد طاهری خسروشاهی
- ۱۹ روزشمار زندگی و آثار استاد
- ۳۱ گفت‌وگو با استاد / علی اصغر محمدخانی

درباره استاد

- ۷۳ اسدی تبریزی، حسن / امتیاز مهم حافظ عیوضی
- ۸۳ امیرضیائی، ایرج / نقد و بررسی تحلیلی کتاب حافظ برتر کدام است؟
- ۱۵۱ ثروت، منصور / این شرح بی‌نهایت
- ۱۵۷ حسنلی، کاووس / ایستادن در برابر خویش
- ۱۶۷ دادبه، اصغر / دمی با «حافظ برتر...»
- ۱۷۹ دستمالچی، ویدا / روایتی از توضیحات استاد درباره اشعار حافظ
- ۱۹۳ دوستی، حسین / اختر شمال؛ خاستگاه فرهنگی دکتر رشید عیوضی
- ۱۹۷ دهقان، هاشم / خاطراتی از استاد

- ضیاء، محمدرضا/ در حاشیه حافظ عیوضی ----- ۲۰۳
- غضنفری سرابی، علی/ یادى از استاد ----- ۲۱۵
- قربه‌بگلو، سعیدالله/ حافظ برتر همین است ----- ۲۱۳
- نورالدینی اقدم، یحیی/ دکتر رشید عیوضی و تصحیح دیوان حافظ ----- ۲۴۳

مقالات اهدایی

- آیدنلو، سجّاد/ نگاهی به بیتی از حافظ از نظر اساطیری، آئینی و مردم‌شناختی ----- ۲۶۱
- ابراهیمی دینانی، غلامحسین/ مکتب فکری حافظ ----- ۲۷۵
- امامی، نصرالله/ بهار و عید» در منظومه فکری مولانا ----- ۲۸۳
- امین، سید حسن/ ثلاثة غنّاله و امیر بنگاله ----- ۳۰۵
- ایرانی، اکبر/ نقش میراث مکتوب در غنی‌سازی زبان فارسی و تکمیل فرهنگ‌های فارسی ----- ۳۱۷
- ایشانی، طاهره/ روان‌مانداری شعر حافظ ----- ۳۳۵
- ایمانی، بهروز/ رساله‌ای یافت از مسیب‌الدین سپهرنگی ----- ۳۴۵
- باقری، بهادر/ شگرد ویژه مهری جلال در تلمیحات قرآنی ----- ۳۵۳
- باقری خلیلی، علی‌اکبر/ ذبیح‌پور، سته/ ادامه تقابل زمانی در غزلیات حافظ ----- ۳۶۹
- باقری، مهری/ بازخوانی تاریخی دو امیر معفور و حبیب در دیوان حافظ ----- ۳۹۷
- برزی، اصغر/ همت حافظ ----- ۴۱۹
- بهارى، الوند/ «وادی خاموشان» ----- ۴۳۳
- بیدگلی، آمنه/ حافظ به روایت اصحاب دایرةالمعارف ----- ۴۴۱
- پورجوادی، نصرالله/ شمس تیریزی در سماع ----- ۴۵۱
- تاج‌بخش، اسماعیل/ بازتاب کلام امام‌علی(ع) در شعر حافظ ----- ۴۶۷
- جعفری‌جزی، مسعود؛ معرفت، شهره؛ عطایی، ته‌مین/ ابیاتی نویافته از قطران سروری ----- ۴۷۷
- جهانبخش، جويا/ جستار در معنای نیم‌بیتی از خاتمه شاهنامه ----- ۴۹۹
- حسینی، مریم/ نقد اسطوره‌ای غزلی از حافظ ----- ۵۲۳
- خرم‌شاهی، بهاء‌الدین/ نظریه پاشانی شعر حافظ ----- ۵۳۱
- خطیبی، ابوالفضل/ دشوارترین بیت شاهنامه ----- ۵۳۵
- داوری اردکانی، رضا/ تأملی فلسفی در شعر حافظ ----- ۵۴۷
- رادفر، ابوالقاسم/ وجهی خراسانی؛ خالق اولین شاهکار نثر اردو ----- ۵۵۵
- راشد محصل، محمدرضا/ بانو گشت‌نامه و بازآفرینی بعضی از صفات ایزد بانوان ----- ۵۷۱

- ۵۸۹ ----- رحیم‌پور، مهدی/ مرثیه‌هایی برای همام تبریزی
- ۵۹۷ ----- رسمی، سکینه/ بررسی تطبیقی قصه آذربایجانی «لاردان خاتون» با «قوهای وحشی»
- ۶۱۹ ----- رسمی، عاتکه/ بررسی نکات تربیتی در داستان «گویچک فاطمه» و تأثیر آن بر کودکان
- ۶۳۵ ----- سرآمی، قدمعلی؛ شعبانی، محمدرضا/ ویژگی‌های نثر استاد زرین‌کوب
- ۶۹۵ ----- سیف، یونس/ ردپای سنایی در مقالات شمس تبریزی
- ۷۱۵ ----- شفیع کدکنی، محمدرضا/ در سلسله شد دجله
- ۷۱۹ ----- شوقی‌نوبر، احمد؛ خسروی، کریم/ تأملی در بیتی از حافظ
- ۷۲۷ ----- صادقی، بلی‌اشرف/ ویژگی‌های زبانی ضیاء‌الشهاب
- ۷۳۹ ----- صادقه راده، محمود/ طنز در ادب کلاسیک
- ۷۶۳ ----- صدری، یاسر/ درباره خطبه‌البیان و حافظ رجب‌نرسی
- ۷۸۹ ----- صفری آق‌قلعه علی/ اثبات احتمالی از محمد گلندام
- ۷۹۵ ----- ضیائی حبیب‌آبادی/ فرزاد نداد بیتی درباره یک بیت حافظ
- ۸۰۱ ----- طاهری خسروشاهی، محمد/ مسافری احتمالی سعدی به تبریز
- ۸۱۱ ----- طایفی، شیرزاد/ درآمدی بر مضامین مشترک لعل و معنایی در اشعار حافظ و شاعران عرب
- ۸۲۵ ----- عابدی، محمود/ یکی است ترکی و تازی
- ۸۳۹ ----- علیزاده خیاط، ناصر/ آداب‌دانی سعدی در ایران
- ۸۴۵ ----- علی‌محمدی، ابوالفضل/ حافظ پژوهی در آذربایجان
- ۸۵۱ ----- فرشبافیان صافی، احمد/ «صحو» و «سکر» از منظر شمس تبریزی
- ۸۵۹ ----- کریمی قره‌بابا، سعید/ ماجرای یک واژه در بیتی از حافظ
- ۸۶۹ ----- کزازی، میرجلال‌الدین/ ناچیز: پندار خیز و شگفتی‌انگیز نیز
- ۸۷۷ ----- کیوانی، مجدالدین/ شرح‌نویسی بر حافظ: چگونه و تا کی؟
- ۸۹۱ ----- گلی، احمد/ تأثیر حزین لاهیجی از حافظ شیرازی
- ۹۰۵ ----- ماهیار، عباس/ قمر در عقرب
- ۹۱۷ ----- مایل هروی، نجیب/ یادداشتی درباره دگرسانی‌ها و دگرگونی‌های دیوان حافظ
- ۹۲۳ ----- محمدی، احمد/ پژوهشی در ساقی‌نامه حافظ
- ۹۴۳ ----- مدرسی، فاطمه، رضایی، وحید/ تأثیر‌پذیری سلطان سلیمان عثمانی (محمّی) از حافظ
- ۹۶۷ ----- مرتضایی، سیدجواد/ تأملی دیگر در بیتی از حافظ
- ۹۸۳ ----- مشتاق‌مهر، رحمان/ مضامین مشترک در شعر مولانا و حافظ
- ۱۰۶۱ ----- مظفری، علیرضا/ گفتمان ذهن حافظ در غزلیات او

- معدن‌کن، معصومه / کیفیت سحرآمیز ارتباط حافظ با مقصد عظیم عشق ----- ۱۰۸۱
- میرانصاری، علی / تحلیلی بر نسخه‌های خطی دیوان حافظ ----- ۱۰۸۷
- نذیمی هرندی، محمود / ترجمه مدخل کافور در دانشنامه ایرانیکا ----- ۱۱۰۵
- نصراللهی، یدالله / تصحیح متن؛ گام اول در علم ادبیات ----- ۱۱۲۳
- نیساری، سلیم / حافظ و عرصه شطرنج ----- ۱۱۲۹
- هاشم‌پور سبحانی، توفیق / مولانا و آثار او ----- ۱۱۳۳
- واعظ، سعید / بررسی تحلیلی و انتقادی دو بیت از ترجمه رساله قشیریه ----- ۱۱۵۳

اسناد و تصاویر

www.ketab.ir

مقدمه

رحمان مشتاق مهر

احمد گلی

دانشگاه شهیدمدنی آذربایجان

یادنامه‌ای که پیش از این در اختیار شما قرار بود چند سال پیش، و در زمان حیات استاد دکتر رشید عیوضی منتشر می‌شد، اما با همه کوششی که به کار رفت، نتیجه آن نبود که به مثابه نجل نام‌ای از زحمات و خدمات علمی - آموزشی پربار آن بزرگ‌مرد انتشار یابد. این بود که مسکوت گذاشتن آن را ترجیح دادیم. بعد از درگذشت استاد، انتشار یادنامه‌ای برای پاسداشت نام و یاد عزیزشان را دینی بر گردن خود می‌دانستیم که به گونه‌ای باید ادا می‌کردیم؛ از این‌رو، دوباره دست یاری به سوی استادان و هم‌حقیانی که نامشان را مایه اعتبار این دفتر می‌دانستیم، دراز کردیم. در اینجا بایسته است از کوشش‌های صادقانه و بی‌منت و پیگیری‌های خستگی‌ناپذیر دوست اصغرایمان آقای محمد طاهری خسروشاهی یاد کنیم که وقتی درماندگی ما را دیدند، با گشاده‌رویی به یاری‌مان شتافتند و مقالات شایسته این یادنامه را فراهم آوردند.

استاد دکتر رشید عیوضی، مصداق کامل یک معلم واقعی بود. تا آخرین ماه‌های زندگی‌اش، بهترین ساعات عمرش را در کلاس‌های درس و در جمع دانشجویان و شاگردانی که او را از صمیم دل دوست می‌داشتند، سپری کرد و اوقات استراحتش را به اندیشه و ذوق ورزی درباره یکایک کلمات و ابیات شعر حافظ پرداخت و یک لحظه از آموختن - به هر دو معنی کلمه - فراغت نیافت!

او استاد چند نسل از فرهیختگان و دانشمندانی بود که در دهه‌های چهل و پنجاه در دانشگاه تبریز از او درس آموخته بودند و بعدها در دانشگاه‌های بزرگ کشور، کسوت استادی بر تن کردند. از این دسته استادان، بسیاری اکنون روی در نقاب خاک کشیده‌اند و جای خود را به استادان جوان‌تر داده‌اند و چند تنی که زنده‌اند - و همواره زنده باشند - چه بسا سال‌هاست درس و بحث را به کناری نهاده‌اند و سعی می‌کنند دورهٔ بازنشستگی را با آرامش بیشتر و مجادلهٔ کمتر به پایان برند. اما استاد ما از آن هنگام که جبر روزگار، یواری بین او و دانشگاه کشید، اعلام بازنشستگی برای ایشان همچون جدایی ماهی از آب بود؛ لکن اصرار دوستان و یاران باوفا در دانشگاه تازه‌تأسیس تربیت معلّم تبریز (شهید مدنی آذربایجان)، فضا و مجال تازه‌ای را برای تنفس و ستاورش معنوی و روحی استاد فراهم آورد. نه تنها همکاری با استادان جوانی را به حدّ سهل جوان‌تر و در حکم شاگردان باواسطهٔ او بودند، پذیرفت بلکه به جمع آن‌ها روح و مضاعف و انرژی وصف‌ناپذیر بخشید. بدون اینکه از همکاری با همکاران جوان خود، اکراهی نشان دهد، حتی در گردش‌های کوتاه خارج از دانشگاه، آن‌ها را همراهی می‌کرد و در هر فرصتی صحبت را به حافظ و سعدی می‌گشاید. با پیش کشیدن موضوع ضبط کلمه در فلان بیت سعدی یا حافظ یا طرح دشواری ناشی از ضبط‌های گوناگون بیتی از آن دو، همکاران جوانش را با لذّت واقعی آموختن آشنا می‌ساخت.

استاد مصداق واقعی ادب و نجابت بود. در سخن و سالی که هر رفتار نابجا و سخن بی‌ملاحظه‌ای ممکن است شکیباترین انسان را برآشوبد و به درشتی وادارد، استاد چنان عکس‌العمل نجیبانه‌ای نشان می‌داد که بر شر و شورترین شاگردان کلاس را هم به احترام و ندامت وامی‌داشت.

در سال‌های آخر حیات، گوش‌هایش کمی سنگین شده بود و گفت و گوهای عادی را به زحمت می‌شنید ولی در نگاه و حالت چهره‌اش چنان ادب و صفایی نهفته بود که فرصت شیطنت را از هر دانشجویی که به اقتضای جوانی ممکن است چنین موقعیت‌هایی را برای شکستن جدیّت درس و بحث مغنم شمارد، سلب می‌کرد و کلاس‌های درسش را به پر استفاده‌ترین کلاس‌های دانشگاه تبدیل می‌نمود.

همانند بیشتر استادان نسل‌های گذشته، بسیار مرتب لباس می‌پوشید و در هر چیز سلیقه بسیار به خرج می‌داد و هیچ چیز را سرسری نمی‌گرفت.

استاد به حافظ‌شناسی شهره بود و در میان حافظ‌پژوهان و حافظ‌شناسان نیز این عنوان شایسته او بود ولی با همه شیفتگی‌اش به حافظ و هنر بی‌بدیل او - که بیش از همه با ظرافت‌ها و رموز آن آشنایی داشت - کمترین تعصب نابخردانه‌ای نسبت بدو نشان نمی‌داد. در گفت و گوهای دوستانه یا مباحثات علمی درباره او یا هر موضوع دیگری، معیار آزادمنشی و شکیبایی بود. در دفاع از دیدگاه صائب خود و رد و نفی نظر خام مصاحبانش، به هیچ وجه اصرار نمی‌رزیذ و سخن معقول و منطقی و مستدل را از هر کسی حتی از شاگردش می‌پذیرفت و بر آن مهر تأیید می‌نهاد و گوینده را تشویق می‌کرد. از کسانی بود که بران دست یافتن به حقیقت، هیچ کس را نادیده نمی‌گیرند و به هر کس گمان نیک دارند؛ از این رو، با هر کس می‌نشست، سؤالات و یادداشت‌هایش را از جیبش درمی‌آورد و نظر او را جویا می‌شد و کمترین اشاره صوابی را مغتنم می‌شمرد. وجه بسا همان اشاره را دستمایه نظر تازه‌ای درباره بیت مشکلی از دیوان حافظ یا سعدی می‌کرد.

سعدی را بسیار دوست می‌داشت و بارها به زبان آورده بود که وقتی از موشکافی‌ها و کنجکاوی‌های ملال‌آور در نسخه‌های دیوان حافظ خسته می‌شود، به غزلیات سعدی پناه می‌برد و با ترک غزل‌های او تجدید نیرو می‌کند و دوباره به تحقیق در شعر حافظ می‌پردازد. سعدی را از جهات بسیاری بی‌نظیر می‌دانست و با او انس و همدلی غریب‌انگیزی داشت.

انتشار حافظ برتر کدام است در دهه پایانی زندگی‌اش نشان داد که مثل سی سال قبل از آن که با همکاری دکتر اکبر بهروز دیوان حافظ را تصحیح کرده بود، ذهنی دقیق و نکته‌یاب دارد و خطوط ناپیدای نسخه‌های خطی و کوچه باغ‌های رازآلود بلاغت و سایه‌زار زیر و بم موسیقی شعر را بهتر از همه می‌شناسد.

استاد از دوران کودکی با کار چاپ و نشر آشنا بود و به خوبی از پس حروف‌نگاری و صفحه‌آرایی کتاب‌هایش برمی‌آمد و متن آماده انتشار آثارش را به ناشر می‌سپرد. به همین دلیل است که دیوان حافظ تصحیح او که انتشارات امیرکبیر آن را نشر کرده است، جزو زیباترین و آراسته‌ترین

کتاب‌هایی است که ناشر مذکور در دهه‌های اخیر فعالیت خود به انتشار آن توفیق یافته است.

اکنون از استاد جز کتابی چند که برای انتشار منقح و پاکیزه آنها دقتی و سواس‌آمیز به کار می‌بست و دانشجویانی که دل و جان‌شان سرشار از یادها و خاطره‌های بلندنظری و نجابت و انسانیت و تشویق و شاگردنوازی و محبت‌های خاموش استاد در حق یکایک آنهاست و خانواده‌ای که وارث نام بلند اوست و خوشنامی زوال‌ناپذیری که حاصل عمری خوش‌زیستی و نیک‌مردی است، چیزی به جا نمانده است؛ این کتاب را که حاصل ارادت و اخلاص دوستان و ارادتمندان اوست به روح بلند و مینوی او تقدیم می‌کنیم و برای آن عزیز، از درگاه خداوند بزرگ، آرامش و خشنودی ابدی مسئلت می‌کنیم.

ضمن اعتذار از دیرکرد در انتشار مقالاتی که بعضی از آنها را چند سال پیش خود نگه داشتیم، از یکایک استادان و محققان گرانقدری که مقالات ارزشمندشان در این کتاب انتشار می‌یابد، تشکر می‌کنیم و از لطفشان سپاسگزاریم.

از دوست گرامی آقای محمد سرور سروشاهی که بدون پیگیری‌ها و دوندگی‌های خستگی‌ناپذیرشان، این کتاب هرگز مراحل پیش از چاپ را طی نمی‌کرد، ممنونیم و برای آن دوست عزیز، از درگاه حضرت حق، بهترین‌ها را آرزو می‌کنیم.

یادداشتی دربارهٔ استاد و این یادنامه

محمد طاهری خسروشاهی

دانشگاه تبریز

به درناهای بال افشان بگوئید:
که ای آزادگان روزگاران
به این وامانده هم، بالی ببخشید
که افشاند پری، در کوی یاران *

ارادت تبریزیان به کلام خواجه شمس، مهدی قدیم است و این عشق، در
کام جانشان، پاده‌ای کهن. طرح این محبت، در بلبلای اعصار و قرون، همدوش
تاریخ است از آنگاه باز که طلوع آن را خواجه شمس، سمارت داده بود:

عراق و فارس گرفتی به شعر در حافظ
بیا که نوبت بغداد و وقت تبریز است

و این گونه ساکنان ساحل رود ارس، در عشق کوشیدند در منته‌الله که
بی نصیبی نبردند. از متقدمان تبریزیان حافظ‌پژوه، می‌توان به ابوطالب تبریزی،
اشاره کرد که کهن‌ترین و نخستین تصحیح دیوان حافظ را (بر اساس دوازده
نسخه خطی، به سال ۱۷۹۱م/ ۱۲۰۶ق/ ۱۱۷۰ش) در چاپخانه شهر کلکته منتشر کرد.
در سال‌های اخیر و از معاصران نیز، تبریزیان حافظ‌پژوه، در سایه عشق و

* شعر از آقای جمشید علیزاده است. استاد فقید در آخرین روزهای حیات، وصیت کرده بودند که این شعر،
بر اعلامیه مجلس ترحیم‌شان نوشته شود.

ارادت به کلام خواجه و تأمل و دقت در شناخت شعر و اندیشه او، کوشش‌های تحسین برانگیزی کرده‌اند که از آن میان هیچ نامی، همچون نام بلند استاد جاودان‌یاد، مرحوم دکتر سید منوچهر مرتضوی، این مفسر مکتب حافظ و شارح اصول عشق و رندی، با حافظ‌شناسی عجیب نگشته است. بزرگانی همچون دکتر سلیم نیساری و دکتر حسن انوری (زید عزّهما) نیز از دیگر نام‌های آشنا در این حوزه‌اند.

در میان بزرگان عرصه تحقیقات ادبی و تتبعات تاریخی، نام استاد فقید، دکتر رشید عیوضی (رحمة الله علیه) از پرتو توفیق الهی و به ساقه کوششی بزرگ و پشتکاری عظیم در تصحیح دیوان حافظ و گره‌گشایی از ابیات دشوار سخن‌پرداز اهل علم، بر تارک افتخارات ادبی آذربایجان دوره کنونی می‌درخشد. تحقیقات ارزشمند و تأثیرگذار این استاد فقید، در حوزه رمزگشایی از ریزه‌کارهای انجمن دیوان حافظ و ارائه نسخه‌ای اصیل و مورد اعتماد از این گنجینه بزرگ، یکی از بهترین رهیافت‌ها به شعر حافظ و مرجعی مطمئن برای رمزگشایی از مفاهیم کلیدی و نمادهای اساسی هنر اوست. این تحقیقات، چون چراغی روشن، فرا راه محققان و پژوهشگران در این حوزه دشوار و پرسنگلاخ است.

دکتر عیوضی که از پشتوانه‌ای فراخ از جهان انشایی و بینش برخوردار بود، از جمله آخرین بازماندگان سلسله استادان دانشگاه تبریز بود که آوازه تحقیقاتشان، یادآور «عصر فروزانفرو» بود. نام استاد رشید عیوضی، در کنار بزرگانی چون زنده‌یادان: سیدحسن قاضی طباطبایی، عبدالرسول خلیلی‌پور، احمد ترجمانی‌زاده، ماهیار نوابی و ... برای اهل تحقیق و آنها که پای دیانت‌های دانشگاهی دارند، زنده و آشناست و شایسته است همکاران و شاگردان ایشان در جامعه کنونی دانشگاهی، با بهره‌مندی از تجارب ارزشمند این استادان، ضمن پیگیری راه دشوار تحقیقات اصیل و ماندگار ادبی، به جویندگان جوان دانش بیاموزند که در زمانی نه چندان دور، چه کسانی، چراغ روشن زبان و ادبیات فارسی را در مراکز دانشگاهی و محافل علمی و ادبی آذربایجان، نگاهبانی کرده‌اند و آن را از تندباد حوادث و تحریف، مصون داشته‌اند.

چراغ صاعقه آن شهاب روشن باد
که زد به خرمن ما آتش محبت او

استاد عیوضی، عمر بابرکت خود را در راه تصحیح دیوان حافظ و نشر فرهنگ پر بار ایرانی و اسلامی سپری کرد و علاوه بر مراتب فضل و دانش، از سجایای اخلاقی و صفات حمیده انسانی نیز برخوردار بود. به عزت زیست و به حرمت رفت.

در آن سال‌های دور و دراز که هنوز کشتی تحولات اجتماعی ما آرام و قرار نداشت، چنان‌که افتد و دانی، نشد که او را عزتی شایسته بخشند. اوضاع که اندک آرام شد و حقوق‌ها برقرار؛ گله‌مند از یاران مجید، راه نجد پوئید و همچون درست دیرینش، سید منوچهر مرتضوی، گوشه عزلت گزید. جایی نرفت و دانش سلوک خود را تنگ‌تر کرد و برگرد نقطه تسلیم خود گردید و با حافظ پر است. در آن که ما نتوانستیم حضرت استادی را از پوستین کمان خود که سخت بر آن فر پیچیده بود، برون کشیم و دیوان حافظ مصحح او را به اهلش بشناسیم.

بعد از آنکه حضرت استادی، رخ در «ادی و حمت» پوشاند، با خود گفتم که یادنامه‌ای فراهم کنم تا مگر سطحی از علایق سنگین نامایمات را از خاطر روحش بزدایم. دیر جنبیده‌ام ... می‌دانم. آن بی‌سک، روح حضرت استادی می‌داند که در انتظار چه نشسته بودم. حقیقت این است که این روزها که دوره غربت سخن است، دریغ داشتم که «یادنامه رشید» همراه بساط کتاب‌های متداول گردد که «هذا زمان السکوت و ملازمه البیوت». مدتی مدید دیده بر در دوخته بودم و چراغ امید افروخته، خاموش نشسته بودم و در این خشکسالی سخن، از بازاری کردن دغدغه و درد خویش، غیرت می‌ورزیدم. به ناگاه استادان ارجمندم آقایان: دکتر رحمان مشتاق مهر و دکتر احمد گلسی (دامت افاضاتهما) از در درآمدند و به قاعده لطف و مهربانی یادآور شدند که اقداماتی در تدوین «جشن‌نامه دکتر رشید عیوضی» انجام داده‌اند. دردا و دریغا که «جشن‌نامه»، دیگر «یادنامه» شده بود. خداوند متعال به این دو نفس

نقیس، سلامت و خیر و مزید سعادت و توفیق مرحمت فرمایاد که در این خشکسال وفا، با این کار که منبعث از صفای ذات و وفاداری آن عزیزان است، به عین عنایت و محبت خود، نگارنده را - که شاگرد ایشان است - منظور فرمودند؛ همچنان که در ایام عزلت‌گزینی حضرت استادی، به خانه او رفتند و زمینه حضور دیگر باره اش را در دانشگاه فراهم آوردند.

اینک که این مجموعه، مجمع روح و ریحان شده است و روضه‌ای از روضات رضوان؛ و پرده از جمال باکمال خویش برمی‌گشاید؛ در برگیرنده مقالات است از دوستان، همکاران و ارادتمندان حضرت استادی که یا درباره او و آثارش نوشته‌اند و یا یکی از مقالات و یادداشت‌های خود را در موضوعات موعود - عمدتاً حافظ‌پژوهی - به یادنامه او اهدا کرده‌اند. واجب است از همه این عزیزان که با اهدای مقالات ارزشمند خود، برگ و بار این یادنامه افزودند و در این لفظ بر ما و بایی از نیکنامی بر خود گشودند، سپاسگزاری کنم و عنایتشان را پاس دارم.

وظیفه خود می‌دانم از درست‌گرای آقای مهدی رمضانی دانشجوی محترم دوره دکتری دانشگاه علامه طباطبائی به پاس هماهنگی در دریافت برخی از مقالات کتاب، قدردانی کنم. همچنین از دوست فاضل ارجمند، جناب آقای جویا جهانبخش و دوست شوق‌گیز آقای اسماعیل مهدوی راد که ما را به مشرب آب حیات «نشر ادبیات» راهبر شدند، روی نیاز به غیر نبریم و منت این و آن را به گراف نخریم، سپاسگزارم.

قدردانی از خانواده محترم استاد، به پاس همکاری و همراهی در تدوین این اثر، نیز از مدیریت و کارکنان شریف مؤسسه آذین کامپیوتر تبریک عرض می‌کنم که با سرانگشت تدبیر و هنر، حروف این کتاب را روانی بخشیدند و آزارهای نگارنده را به جان و دل خریدند و سرانجام همه عزیزانی که نقش این اثر را با هنرمندی، بر ساغر مهر و محبت جاودانه ساختند، عین فرض است.

و آخر دعوانا ان الحمد لله رب العالمین

۲۰ مهر ۱۳۹۵

(شب تاسوعای ۱۴۳۸)